

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 237g/2023

privind excepția de neconstituționalitate
a articolului 439⁶ alineatele (1), (3) și (4) din Codul contravențional
(demolarea construcțiilor neautorizate [2])

CHIȘINĂU
7 decembrie 2023

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Dorin Casapu, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 2 noiembrie 2023,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 7 decembrie 2023, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 439⁶ alineatele (1), (3) și (4) din Codul contravențional, ridicată de dl avocat Vitalie Zama, în interesele dnei Clavdia Captari, în dosarul nr. 4r-387/2023, pendinte la Curtea de Apel Bălți.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de un complet format din dnele judecătore Ala Rotaru și Angela Revenco și dl judecător Dumitru Pușca de la Curtea de Apel Bălți, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Prin hotărârea Judecătoriei Soroca, sediul central, din 3 martie 2023, dna Clavdia Captari a fost găsită vinovată de comiterea contravenției prevăzute de articolul 179 (*construcții neautorizate și intervenții neautorizate la construcțiile existente*) din Codul contravențional, fiind liberată de răspunderea contravențională din cauza expirării termenului de prescripție de tragere la răspundere contravențională. Prin aceeași hotărâre, potrivit articolului 439⁶ alin. (1) din Codul contravențional, dna Captari a fost obligată să demoleze un garaj, considerat construcție capitală.

4. Nefiind de acord cu hotărârea primei instanțe, avocatul dnei Captari a contestat-o cu recurs.

5. La 24 octombrie 2023, în cadrul examinării cauzei, dl avocat Vitalie Zama a ridicat, în interesele dnei Captari, excepția de neconstituționalitate a articolului 439⁶ alineatele (1), (3) și (4) din Codul contravențional.

6. Printr-o încheiere din 25 octombrie 2023, Curtea de Apel Bălți a admis cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

7. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

[...]”

Articolul 22 Neretroactivitatea legii

„Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.”

Articolul 28 Viața intimă, familială și privată

„Statul respectă și ocrotește viața intimă, familială și privată.”

Articolul 46 Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului, sunt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.

[...]”

8. Prevederile relevante ale Codului contravențional, adoptat prin Legea nr. 218 din 24 octombrie 2008, sunt următoarele:

Articolul 439⁶ Demolarea construcțiilor neautorizate și defrișarea arborilor și arbuștilor

„(1) Demolarea construcțiilor neautorizate se aplică în cazul faptelor prevăzute la art.116, 134, 134¹, 168, art. 177 alin.(3), alin. (4) lit. c) și d), art. 178, 179 și 226 și atrage, după caz, remedierea construcțiilor afectate în urma intervențiilor neautorizate.

[...]

(3) Demolarea construcțiilor neautorizate și defrișarea arborilor și arbuștilor se dispun de către instanța de judecată și pot fi aplicate chiar dacă este înlăturată răspunderea

contravențională în temeiul art. 26 sau procesul contravențional a încetat în temeiul art. 441 alin. (1) lit. f).

(4) Demolarea construcțiilor neautorizate și defrișarea arborilor și arbuștilor se execută de către contravenient pe cont propriu sau de către autoritățile administrației publice locale din contul proprietarului.

[...].”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

9. Autorul excepției menționează că dispozițiile articolului 439⁶ din Codul contravențional se aplică în mod automat. Astfel, lipsesc mecanismele prin care ar fi posibilă individualizarea judiciară, fiind denaturat caracterul efectiv, proporțional și disuasiv al sancțiunii contravenționale.

10. Autorul sesizării consideră că, de principiu, demolarea bunurilor trebuie considerată o ingerință în dreptul de proprietate, pentru că lipsește persoana vizată de o parte din bunurile sale.

11. De asemenea, autorul excepției susține că norma menționată nu le permite instanțelor de judecată să exercite un control judiciar efectiv și încalcă dreptul justițiabililor de acces la justiție.

12. În opinia sa, prevederile contestate contravin articolelor 1 alin. (3), 20, 22, 28 și 46 alineatele (1) și (2) din Constituție.

B. Aprecierea Curții

13. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

14. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul contravențional, ține de competența Curții Constituționale.

15. Curtea observă că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de avocatul unei părți în proces. Astfel, sesizarea este formulată de subiectul căruia i s-a conferit acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

16. Deși autorul excepției a contestat articolul 439⁶ alineatele (1), (3) și (4) din Codul contravențional, Curtea constată că criticile acestuia se referă doar la alineatele (1) și (3) din acest articol.

17. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză contravențională în care persoana este acuzată de efectuarea unei construcții neautorizate. Curtea admite că instanța de apel ar putea aplica dispozițiile contestate în analiza sa referitoare la legalitatea și proporționalitatea dispunerii măsurii de siguranță a demolării construcției neautorizate.

18. Curtea observă că prevederile contestate au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate. Astfel, obiectul sesizării analizate acum este identic cu obiectul sesizării nr. 153a/2017, care a fost declarată inadmisibilă prin Decizia nr. 33 din 29 martie 2018.

19. De principiu, această situație nu poate să constituie un impediment pentru a solicita controlul de constituționalitate al unor prevederi din perspectiva altor

critici de neconstituționalitate. În asemenea cazuri, Curtea verifică dacă sesizarea conține argumente noi sau dacă există circumstanțe de ordin general care să justifice o altă soluție privind admisibilitatea (a se vedea DCC nr. 152 din 17 noiembrie 2022, § 17; DCC nr. 117 din 28 septembrie 2023, § 16).

20. Curtea notează că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental. Astfel, Curtea va analiza, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință într-un drept fundamental (DCC nr. 14 din 7 februarie 2023, § 21).

21. Autorul excepției a susținut că prevederile contestate sunt contrare articolelor 1 alin. (3) (*preeminența dreptului*), 20 (*accesul liber la justiție*), 22 (*neretroactivitatea legii*), 28 (*viața intimă familială și privată*) și 46 alineatele (1) și (2) (*dreptul la proprietate privată și protecția acesteia*) din Constituție.

22. Referitor la pretinsa încălcare a articolului 1 alin. (3) din Constituție, care se referă la principiul preeminenței dreptului, Curtea a notat, în jurisprudența sa, că acesta are un caracter general și poate fi invocat dacă se constată aplicabilitatea sa împreună cu alte dispoziții din Constituție (a se vedea HCC nr. 6 din 10 martie 2020, § 25; DCC nr. 93 din 1 august 2023, § 22).

23. De asemenea, Curtea nu vede cum ar fi afectat articolul 20 din Constituție, de vreme ce măsura demolării este decisă de chiar instanța de judecată. Textul articolului 439⁶ alin. (3) din Codul contravențional utilizează verbul „a dispune”, iar sensurile relevante ale termenului din Dicționarul Explicativ al Limbii Române nu sugerează, în nici un caz, o obligație a judecătorilor, ci o posibilitate.

24. Astfel, aplicarea măsurii de siguranță a demolării construcțiilor neautorizate presupune o punere în balanță a intereselor concurente, iar punerea în balanță într-un caz concret reprezintă o competență a judecătorilor de drept comun.

25. Autorul sesizării nu a motivat aplicabilitatea articolului 22 din Constituție în prezenta cauză. În jurisprudența sa, Curtea a subliniat că nu-l poate substitui pe autorul excepției la formularea argumentelor de neconstituționalitate, fapt care ar echivala cu un control din oficiu (a se vedea DCC nr. 53 din 4 mai 2023, § 18; DCC nr. 93 din 1 august 2023, § 23).

26. Referitor la articolul 28 din Constituție, care garantează dreptul la viața privată, precum și la articolul 46 din Constituție, care garantează dreptul de proprietate, Curtea subliniază că le revine instanțelor de drept comun să constate incidența acestor drepturi în cazul concret pe care îl judecă și să pună în balanță interesele concurente, astfel încât să asigure respectarea principiului proporționalității. În acest sens, judecătorii de drept comun pot avea ca reper cauze judecate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, comparând circumstanțele acestor cazuri cu circumstanțele cazului examinat și trăgând concluziile relevante: *N.A. și alții v. Turcia*, 11 octombrie 2005, §§ 36-42; *Hamer v. Belgia*, 27 noiembrie 2007, §§ 72-88; *Ivanova și Cerkeзов v. Bulgaria*, 21 aprilie 2016, §§ 68-75; *Mkhchyan v. Rusia*, 7 februarie 2017, §§ 65-76; *Zhidov și alții v. Rusia*, 16 octombrie 2018, §§ 94-116.

27. Pentru Curte, este suficient să constate existența unor garanții procedurale, *i.e.* existența unui control judecătoresc deplin al măsurii contestate, care pot asigura în mod efectiv drepturile fundamentale invocate în sesizare (a

se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 157 din 28 octombrie 2021, § 40; DCC nr. 121 din 28 septembrie 2023, § 21).

28. Prin urmare, pe baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 439⁶ alineatele (1), (3) și (4) din Codul contravențional, ridicată de dl avocat Vitalie Zama, în interesele dnei Clavdia Captari, în dosarul nr. 4r-387/2023, pendinte la Curtea de Apel Bălți.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 7 decembrie 2023
DCC nr. 174
Dosarul nr. 237g/2023